

Frådsten – Roskildes naturlige byggesten

0

AF PER STEENHOLDT PÅ 7. NOVEMBER 2016

DENGANG...

Frådsten er også kendt under navnet kildekalk. De to betegnelser for samme slags sten fortæller faktisk det hele. Frådsten henviser til, hvordan stenen ser ud. Den ligner "fråde", altså skum på havets bølger. Kildekalk forklarer, hvordan stenen overhovedet er opstået. Det er kalk fra vandet i en kilde, der er aflejret. Som man kan se på nærbilledet, har kalken aflejret sig i grene og blade fra de planter, der har vokset omkring kilden. Så man kan faktisk se, hvilke træer og buske, der først voksede frem, da træerne gjorde deres indtog i Danmark. Det kræver foruden kilder også et stort indhold af kalk i kildevandet. Begge dele har vi meget af i og omkring Roskilde. Kildekalken kunne man grave ned til. Den lå ikke ret dybt, og kalken var blød. Man kunne skære eller save i den. Først når de blokke, man havde skåret ud, havde iltet og ligget fremme nogen tid, blev de hårde som sten.

Hvor stammer brudstykket fra?

Det mindre stykke fotograferet i nærbillede er fundet under ombygning af Ringstedgade 26 for snart 30 år siden. Det viste sig, at der under bygningen var en næsten 4 meter dyb grøft, der delvist var fyldt op med frådsten. De største kvadrer var næsten på størrelse med fortovsfliser. Roskilde Museum var ikke interesseret i fundet, da der klart var tale om nedrivningsmateriale fra et andet sted. Det mest nærliggende sted, materialet kunne stamme fra, var Budolfi Kirke, der har ligget næsten på hjørnet af Skomagergade og Ringstedgade. Denne kirke skulle være nedrevet efter en brand inden reformationen. Hvornår man har fyldt grøften op under Ringstedgade 26, vides ikke. Det vides heller ikke, om der er tale om, at grøften er brugt som losseplads, eller om man bevidst har fyldt den op for at kunne bygge en ejendom. Sidst man har revet en større frådstensbygning ned, har nok været omkring 1734, hvor der skulle gøres plads til Palæet ved Domkirken. Uanset hvad repræsenterer den sten en lokal historie, der strækker sig nogen tusinde år tilbage. Man kan jo også se hvilke planter, der har groet her i stenalderen.

Var Roskilde Danmarks første by opført i sten?

Det vil måske være en overdrivelse, men bestemt ikke grundløst at sige, at Roskilde var den første by delvist bygget i sten. Sankt Jørgensbjerg Kirke vurderes af mange som den bygning, der indeholder de ældste dele af murværk i Danmark.

Der var flere fordele ved at bygge en kirke på samme sted, som Domkirken ligger i dag. Den oplagte fordel var, at det var muligt at sejle hertil, men ikke så nemt for fjender at komme hurtigt og uset til stedet.

På længere sigt gjorde de mange kilder, at man kunne lave vandmølle og bruge den aflejrede kildekalk til opførelse af bygninger i sten. Svend Nordmand, biskop i Roskilde mellem 1074 og 1088, er blevet tillagt rollen som byens store bygherre, der fuldendte byggeriet af Domkirken og Gl. Vor Frue Kirke med flere. Så der er ingen tvivl om, at i en længere periode var Roskilde byen med flest stenbygninger, også efter man begyndte at bygge med tegl. Her var Roskilde også i spidsen med egne teglværker.

Nærbillede af brudstykke af frådsten fundet under Ringstedgade 26. Foto: Per Steenholdt